

2000 kuorma-autolastia yli Merenkurkun talvisodan aikaista jäätietä pitkin

Ruotsi avusti Talvisotaan joutunutta Suomea monin eri tavoin, mm. vapaaehtoisjoukoin sekä ase- ja ammustoimituksin.

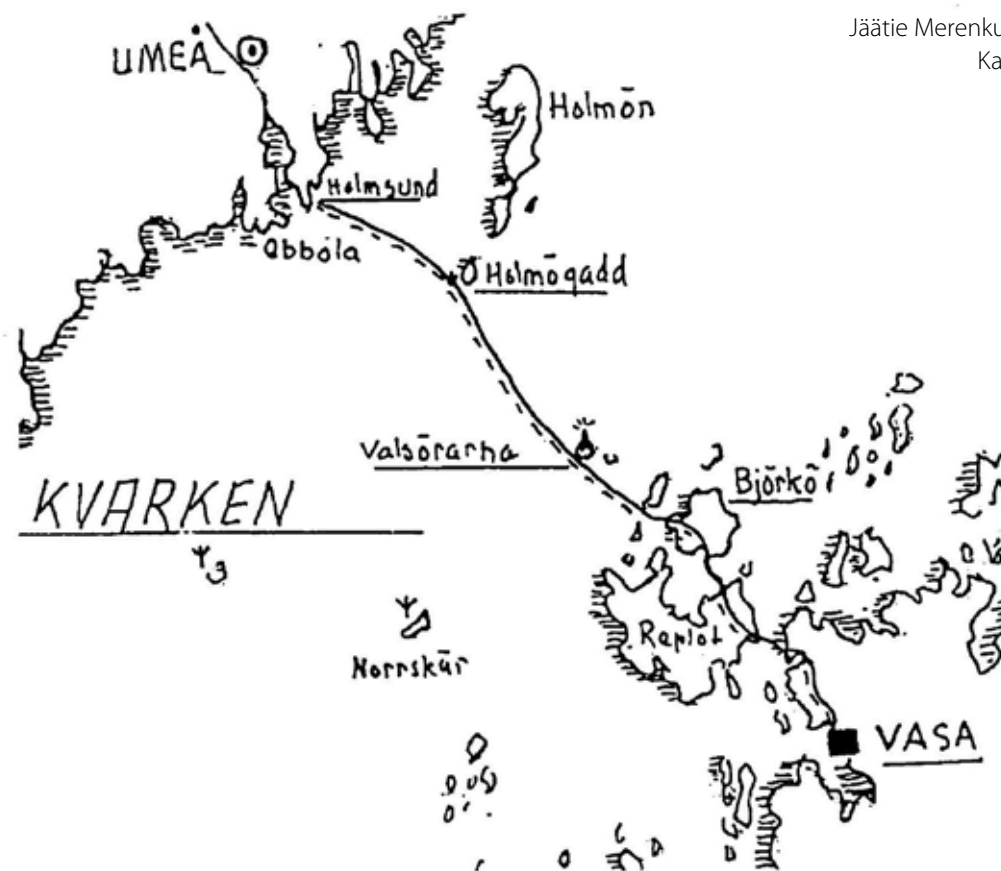
Vuoden 1940 alussa meren jäätyessä ja satamien tultua suljetuiksi Suomen ainoa kuljetusyhteys länteen oli Tornion ja Haaparannan kautta. Tämä reitti luonnollisesti ruuhkautui pahasti ja uhkana oli lisäksi, että venäläiset onnistuisivat tavoitteessaan tuon pohjoisen yhteyden katkaisemiseksi.

Poikkeuksellisen kylmä talvi synnytti pohjalaisissa suojeluskunta- ja teollisuuspiireissä ajatuksen jäätien

avaamisesta Uumajan Holmsundista Vaasaan. Jäätiehanke sai sotilasviranomaisten tuen ja sen toteuttajaksi määrättiin piiri-insinööri **Torsten Nordström**. Valassaarten majakanvartija **Karl Nykvist** toi hankkeeseen Merenkurkun alueen paikallisen asiantuntemuksen. Ruotsi ei ollut hankkeessa virallisesti mukana, mutta suuri joukko vapaaehtoisia kuorma-autoyrittäjiä takasi kuljetusten toteutumisen. Molemmiin puolin Merenkurkkua 2000-luvulla pystytetyt jäätien muistomerkit kertovat merkityksestä, jonka tien koettiin omanneen.

Jäätien Uumajan muistomerkki. Kuva Raimo Latvala.

Jäätie Merenkurkun yli talvella 1940. Karttapiirros: Jarl Finne.

Hanke oli hyvin riskipitoinen. Jäätyneenäkin meri on aina petollinen; aurattu tie umpeutui lähes päivittäin kovissa tuiskuissa ja venäläisiä pommikoneita tuli varoa. Valkoisiksi kalkitut autokolonnat matkasivatkin yleensä öisin. Vaikeuksista huolimatta vahingot jäivät vähäisiksi suhteessa hankkeen kokoon. Kuusi kuorma-

autoa vajosi mereen, yksi kuljettaja menehtyi upottuaan aura-autonsa mukana jo ennen tien käyttöönottoa sen perustamisvaiheessa.

Tie avattiin 19.2.1940. Vaikeissa olosuhteissa lähes 800 kuljettajaa kuorma-autoineen toi yli 2000 autolastilla lähes 1500 tonnia sotamateriaalia ja huoltotarvikkeita

120 kilometrin pituisella matkalla yli Merenkurkun. Lisäksi 53 tankkiautolla tuotiin lähes 100 tonnia bensiiniä Vaasaan. Paluukuormina Ruotsiin vietiin yli 1000 tonnia selluloosaa. Jäätie suljettiin lopullisesti 22.3.1940.

MUISTOMERKIT JÄÄTIEN MOLEMMISSA PÄISSÄ

Vaasalaisten sotaveteraanien keskuudessa syntyi 1990-luvulla ajatus saada Talvisodan jäätielle ja sen sankareille muistomerkit Vaasaan ja Holmsundiin. Vaasalaisten veteraanien voimin toteutui muistomerkin Vaasan osuus. Talvisodan päättymisen 65-vuotistispäivänä 13.3.2000 paljastettiin Vaasan Tiklas-puistossa kuvanveistäjä **Pekka Jylhän** teos Kultainen käsi. Vaasalaiset sotaveteraanit tekevät vuosittain kunniakäynnin muistomerkillä 13.3.

Arvokas ruotsalaisapu sai oman muistomerkinsä Holmsundin satamaan Uumajaan viisi vuotta myöhemmin, kun Finlands Krigsveteraner i Sverige, Lions Club Holmsund, Västerbottens Regementes Museum ja Sveriges Åkeriföretag -yhteisöjen toimesta aikaansaatu muistolaatta paljastettiin jäätien lähtöpisteessä 25.9.2005. Paikalla oli vielä jäätien varsinaisia sankareita, ruotsalaisia vapaaehtois kuljettajia.

Muistomerkkiä ja sen sanomaa vaalitaan myös Ruotsin puolella. Muistomerkin paljastamisen 10-vuotispäivänä 25.9.2015 Holmsundissa järjestettiin pienimuotoinen juhlatilaisuus, jossa oli paikalla mm. yksi kuljetuksiin osallistunut kuorma-auto sekä muutamia Finlands Krigsveteraner i Sverige yhdistyksen jäseniä.

TEKSTI: **Ilkka Virtanen**

Liikennöinti jäätillä ei ollut helppoa. Jäihin vajonnutta autoa nostetaan.

Merenkurkun jäätien muistomerkinä on Tiklas-puistossa Vaasassa kuvanveistäjä Pekka Jylhän teos Kultainen käsi. Kuva Ilkka Virtanen.